

עוד ארוכה הדרך

סקר חדש של המכון הישראלי לדמוקרטיה בחן האם התעדכנו עמדות החרדים כלפי הגיוס לצה"ל בעקבות מלחמת חרבות ברזל • מרבית אנשי המגזר עדיין מתנגדים לשרת בצבא, אך בחודשי המלחמה הראשונים לקחו רבים מהם חלק משמעותי בסיוע האזרחי לחיילים ולמפונים • הסקר גם חושף פער בין תפיסת החרדים את תרומתם בתפילות ובלימוד תורה לבין הציפיות מהם של החברה הישראלית הרחבה

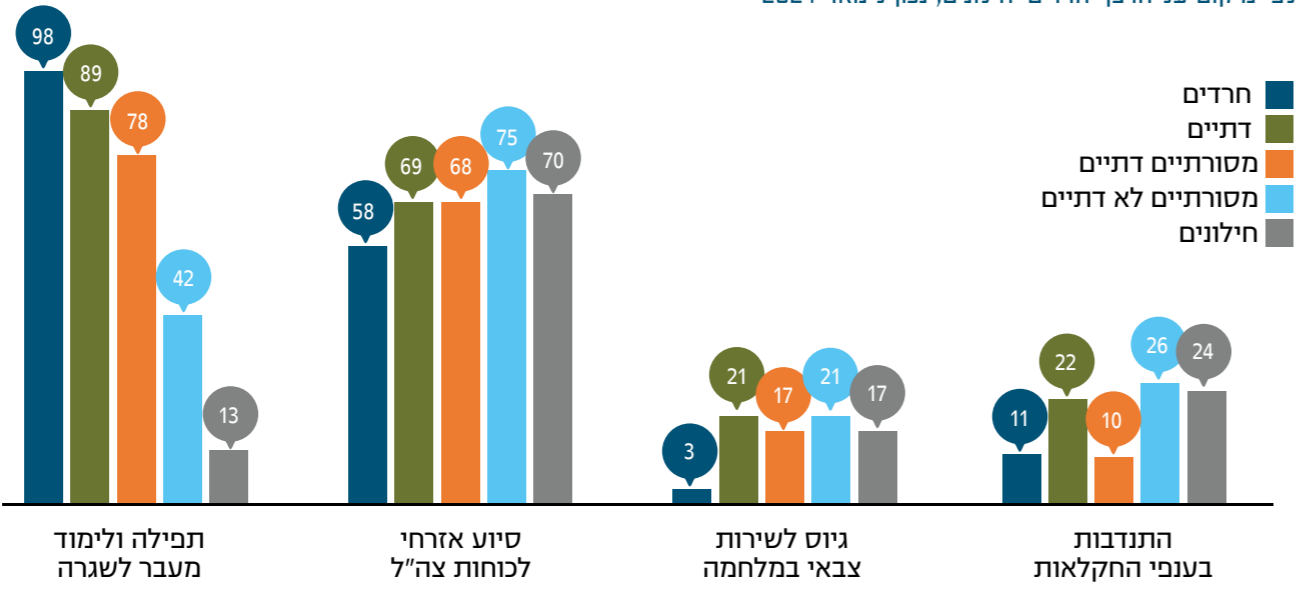

עו"ד שלומית רביצקי טוריפז

צילום: ויטור

לטובת המאמץ הלאומי: מהן הפעילויות שבהן בלט כל מגזר? (התוצאות באחוזים)

לפי מיקום על הרצף חרדים-חילונים, נכון לינואר 2024

תרומה כזו. מכיוון שנתוני הגיוס החרדי נמוכים מאד, נראה שכמחצית מהציבור שאינו חרדי רואה בבישול לחיילים, בלימוד ובתפילה סיוע ללחימה עצמה. האם תוצאות אלה מבשרות על עתיד משותף של החברה הישראלית, ברוח סיסמת ה"ביחד ננצח"? עבור מי שרוצה לראות את אנשי המגזר החרדי לובשים מדים ומתגייסים להחלפת המילואים השחוקים – התשובה שלילית. 23% בלבד מהחרדים סבורים שיש לעודד גיוס צעירים מהמגזר לצבא במסגרת המאמץ המל"מתי, בעוד שיותר משני שלישים (68%) אינם מוכנים לגייס אפילו את הגשואים ואת אלה שאינם לומדים. 75.5% אינם מסכימים כי מדובר במלחמת מצווה שכולם חייבים להשתתף בה, ורוב גדול (68.5%) לא חושב שיש בעיה מוסרית בכך שחלק מהישראלים מתגייסים, נפצעים ונופלים בקרבות, ואחרים – לא.

הושטת יד חלקית

למי שמסתכל על המצב לא רק מבער למי שקפי הגיוס, אלא מחפש אחר תחושת שותפות ושייכות של החרדים לסיפור הישראלי ולמצור קה הישראלית – חלק מהנתונים נראים מעוררים. החרדים התפללו והתנדבו עבור אחיהם ואחיותיהם שאינם דווקא מהמגזר, וראו במי עשיתם עזרה חשובה למאמץ המלחמתי. גם בהתייחסות למי שבחר להתגייס יש בשורה. אם פעם חרדים שהתגייסו החליפו את מרי הצבא בכגרי שחור-לבן לפני שחזרו הביתה, נוכח התנכלות מצד אנשי השכונות החרדיות, הרי שבחודשי המלחמה יותר ממחצית מהחרוב החרדי (54%) השיבו שיתמכו בנן משפחה או בחבר שיתגייס למלחמה, בעיקר אם מדובר במי שנשוי או שאינו לומד.

צילום: יוסי זליגר

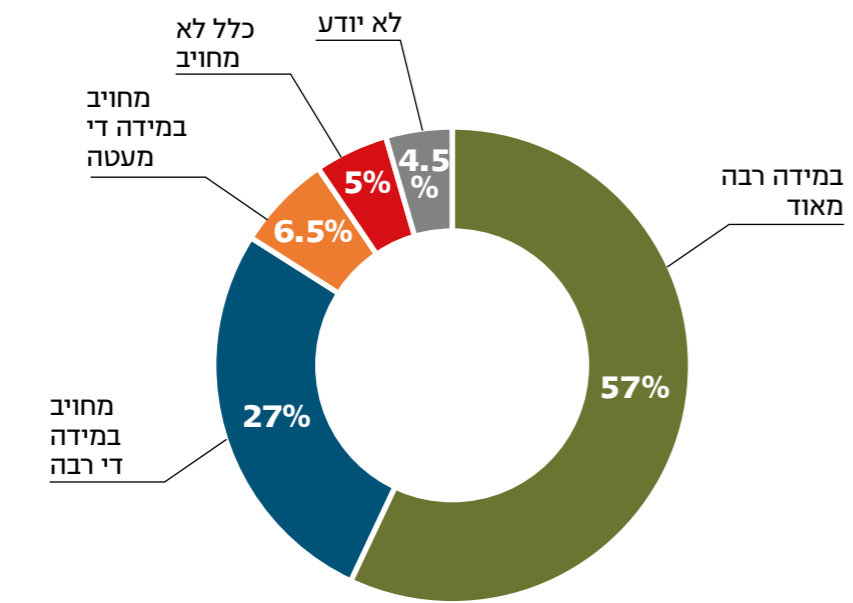
סיוע מצד המשפחה המורחבת, השכנים והחברים, הצוותים ההינכיים והעמיתים לעבודה. זו גם אינה בחירתו של המגויס, אלא צו הקורא לו ולה לבוא, ובהיבטים אלה לא הייתה החברה החרדית שותפה כלל. עם זאת, ההלטנו לבדוק את תרומתם של החרדים ביחס לשאר חלקי החברה באפיקי קי ההתנדבות והסיוע השונים, מלבד צה"ל. התחומים שבהם בלטו בתרומתם ביחס לשאר האוכלוסייה היו תפילה ולימוד תורה להצלחת הלוחמים ולשלום ישראל, מעבר למה שנהוג בשגרה. החרדים (כרבע מהם) בלטו גם בהי תנדבות בארגוני רפואה שונים (וק"א, מד"א, איחוד הצלה, בתי חולים) יותר מאשר שאר הציבור תחום שבו כמעט שלא נכחו, בנוסף לשירות הצבאי, היה גם ההתנדבות בחקלאות, לה היו שותפים רק כ-11% מהחרדים (בעיקר המודרניים), בעוד בקרב רוב המגזרים היהודיים כרבע לקחו בכך חלק.

בסיוע ללוחמי צה"ל בבישול מזון, באיסוף ציוד ובהסעות, היו החרדים שותפים כמעט כמו שאר חלקי האוכלוסייה – כ-60%, לעומת 70%-75% בהתאמה. כ-60% מהחרדים גם לקחו חלק בסיוע למפוני העוטף והצפון.

פעילות התנדבותית זו משתקפת גם ברגישותם ובהשקפת עולמם של החרדים. כאשר שאלנו את הנסקרים אם באופן אישי הם מרגישים צורך להשתתף במאמץ המלחמתי, השיבו 84% כי הם מרגישים צורך כזה במידה רבה או רבה מאוד. כשבדיקתנו להבין למה הם מתכוונים בתרומה למאמץ המלחמתי ולאיוזו תרומה הם מייחסים חשיבות, השיבו יותר ממחצית (52%) כי תפילות ולימוד תורה תורמים יותר למאמץ המלחמתי מאשר שירות צבאי, ו-41% סברו ששניהם תורמים באותה מידה. במילים אחרות – כמעט כל הציבור החרדי שמתפלל ולומד למען הצלחת עם ישראל מרגיש כי הוא זה שנושא על גבו את ביטחון ישראל, או לפחות שותף שווה לחיילים למאמץ זה.

מעניין כי גם כמחצית מהציבור הלא חרדי רואה בחרדים שותפים למאמץ, ו-46% מהנשאלים מבין קבוצה זו השיבו כי אכן הציבור החרדי תרם ללחימה עצמה (נוסף לתרומתו ל"סיוע אזרחי"), ואת לעומת שיעור כמעט זהה (47%) שלא יזיה אצל החרדים

האם החרדים מרגישים מחויבות אישית לסייע במאמץ המלחמתי?

מקור: סקר החברה החרדית בצל המלחמה, המכון הישראלי לדמוקרטיה

לאחר חרשי המלחמה הראשונים הפכה גם ההתנדבות החרדית לסלע מחלוקת, וחלק מהרבים לא אהבו את מעורבות אנשיהם בעשייה. הם ראו בעצם ההערכה של החרדים למסירות נפשם של החיילים איום על אורח החיים החרדי ותבעו להקפיד לסייע רק באמצעות תפילה ולימוד. גם המתקפות על הציבור החרדי בעקבות המאבק הציבורי סביב חוק הגיוס הובילו להתבררות מחודשת. תחושת השותפות החרדית שהרימה ראשה לרגע לאחר אסון 7 באוקטובר נסוגה בחזרה.

האם החברה הישראלית יכולה להסתפק בהושטת היד החלקית והמוגבלת של החברה החרדית נוכח האתגרים הביטחוניים והכלכליים הניצבים לפתחה? נראה שלא. גם אם הלב נרגש אל מול התפילות מלאות הכוונה, הרי שנוכח צמיחת החברה החרדית – אשר בעוד 25 שנה יהיו בה כמחצית מהצעירים היהודיים הרלוונטיים לגיוס – ונוכח כח נטל הביטחון ההולך וכבר אין לישראל ברירה. הכתף החרדית מוכרחה להיכנס גם היא תחת התרומה באותה מידה. ואם לא תעשה זאת מתחשבת היחיד הפנימית, היא תיאליץ לעשות זאת מכוח חוק שירות ביטחון החל כיום על כולם באופן שווה.